

STRATAGEMA PROPAGANDEI SOVIETICE ÎN „RĂZBOIUL DE IARNĂ” CU FINLANDA

Doctorand **Daniela ȘIȘCANU**
Institutul de Istorie al AȘM

SOVIET PROPAGANDA STRATAGEM USED DURING THE "WINTER WAR" WITH FINLAND

Summary. The events of autumn 1939 – summer 1940, developed in accordance with the secret additional protocol of Molotov-Ribbentrop Pact, maintain until now, in the attention of world and European consciousness the interest for historical truth, the causes and, especially, the consequences of the transaction between two dictators. In the past twenty-five years, historians and publicists from several countries analyzed from different perspectives, the Soviet-German pact, the secret additional protocol and, especially, the evolution of political and diplomatic events that led to the outbreak of the World War II [1]. Our study tries, in a frame summary, to throw light on the relations between the Soviet Union and Finland between the two world wars and, especially, on the wiles of propaganda used by Moscow during the genesis and in the course of the Soviet-Finnish winter war from 1939–1940.

Keywords: "Winter War", propaganda, diplomacy, Finland, the Soviet Union, the Molotov-Ribbentrop Pact.

Rezumat. Evenimentele din toamna anului 1939 – vara anului 1940, desfășurate în conformitate cu protocolul adițional secret la Pactul Molotov-Ribbentrop, mențin și acum, în atenția științei europene și a lumii internaționale, interesul pentru adevărul istoric, cauzele și, mai ales, consecințele tranzacției dintre cei doi mari dictatori. În ultimii douăzeci și cinci de ani, istorici și publiciști dintr-un șir de țări au analizat, din diferite perspective, pactul sovieto-german, protocolul adițional secret și, mai ales, evoluția evenimentelor politico-diplomatice care au dus la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial [1]. Studiul nostru încearcă, într-un cadru rezumativ, să arunce o lumină asupra relațiilor dintre Uniunea Sovietică și Finlanda între cele două războaie mondiale și, mai cu seamă, asupra tertipurilor propagandistice utilizate de Moscova în faza genezei și desfășurării războiului sovieto-finlandez din iarna 1939–1940.

Cuvinte-cheie: „războiul de iarnă”, propagandă, diplomație, Finlanda, Uniunea Sovietică, Pactul Molotov-Ribbentrop.

Marele Knezat finlandez, înființat în 1809, după anexarea Finlandei de Imperiul Rus, a avut, de-a lungul secolului al XIX-lea, o autonomie suficient de largă, constituție proprie, legislație proprie și parlament. Guvernarea era realizată de Senat, acesta fiind condus de general-governatorul rus [2].

Rusificarea intensivă a Finlandei a început în toamna anului 1898, în urma desemnării lui N.I. Bobricov general-governator al Knezatului finlandez. În februarie 1899, împăratul Nicolae al II-lea a semnat manifestul prin care a confirmat dreptul monarhului să adopte, fără acordul Seimului finlandez, legi care, pe teritoriul Finlandei, trebuiau executate obligatoriu. În 1900, a fost emis alt manifest conform căruia limba folosită în instituțiile statului, pe teritoriul Finlandei, a fost declarată limba rusă, iar în anul următor, unele tipuri de arme finlandeze, care aveau misiunea apărării Marelui Knezat, au fost lichidate. În consecință, finlandezii urmau să fie înrolați în Armata Imperială, oriunde pe teritoriul Rusiei țariste.

Primul Război Mondial și, mai ales, prăbușirea autocrației au conturat o tendință de dezintegrare accelerată a Imperiului Rus. Finlanda și-a restabilit

autonomia, iar prin Decretul din 18(31) decembrie 1917 al Consiliului Comisarilor Poporului, semnat de V. Lenin, Republica Finlanda era recunoscută ca stat independent [3]. Pe harta Europei apărea un nou stat.

Însă recunoașterea nu a fost decât o mișcare tactică a bolșevicilor. În ianuarie 1918, aceștia au provocat un veritabil război civil în Finlanda. Negocierile dintre Rusia sovietică și Finlanda, privind depășirea stării de război, s-au desfășurat în orașul Tartu. Potrivit tratatului de pace, semnat la 14 octombrie 1920, starea de război dintre cele două țări se încheia odată cu intrarea în vigoare a tratatului, adică la 31 decembrie 1920. Cele două țări se obligau ca, în viitor, să mențină relații de bună vecinătate.

Tensiunile dintre marile puteri din a doua jumătate a anilor 1930 au declanșat primele consecințe directe asupra relațiilor dintre Finlanda și Uniunea Sovietică. Raporturile sovieto-finlandeze intrau într-o nouă fază, caracterizată de manevre diplomatice și ezitări. Acestea au continuat până când negocierile anglo-franco-sovietice de la Moscova au eșuat, fiind semnat pactul sovieto-german de neagresiune și protocolul adițional secret. Pactul Molotov-Ribbentrop

a simplificat atitudinea URSS în raporturile sale cu Finlanda.

În preambulul Protocolului adițional secret se constata, neglijându-se situația politică existentă în Europa de Est și atentându-se la suveranitatea statelor din această zonă, că reprezentanții celor două părți au discutat, în cadrul unor convorbiri strict confidențiale, problema delimitării sferelor lor de interese în Europa de Est. Aceste convorbiri au condus la următorul rezultat: „În cazul unei transformări teritoriale și politice a teritoriilor aparținând Statelor Baltice (Finlanda, Estonia, Letonia și Lituania), frontiera nordică a Lituaniei va reprezenta frontiera sferelor de interese atât ale Germaniei, cât și ale URSS. În legătură cu aceasta, interesul Lituaniei față de teritoriul Vilno este recunoscut de ambele părți” [4]. Desfășurarea evenimentelor ulterioare în Estul Europei s-a înscris integral în aranjamentul sovieto-german din 23 august 1939. Pactul a permis Germaniei să atace Polonia, având convingerea că nu va lupta pe două fronturi. În conformitate cu garanțiile acordate anterior Poloniei, la 3 septembrie 1939 Marea Britanie și Franța au declarat război Germaniei [5].

Imediat după începutul războiului, guvernul Finlandei a publicat declarația cu privire la neutralitate, afirmând că va urma politica neimplicării totale în război. La 17 septembrie 1939, trupele sovietice au invadat partea de est a Poloniei. În aceeași zi, V. Molotov i-a comunicat lui Aarno Yrjo Koskinen, ambasadorul finlandez la Moscova, că URSS, în relațiile sale cu Finlanda, va promova o politică de neutralitate [6]. Semnatarii pactului Molotov-Ribbentrop n-aveau de gând însă să respecte neutralitatea Finlandei.

În urma ocupării rapide a teritoriilor poloneze în septembrie, Kremlinul a considerat că și problema Finlandei va fi soluționată favorabil și în scurt timp. Pe de altă parte, nu era exclusă nici varianta împotririi Finlandei. De aceea, la 5 octombrie, comandamentul Marinei din Marea Baltică a primit ordinul să elaboreze planul cuceririi insulelor din Golful Finic [7]. Mihail Melitiuhov constată că Marele Stat Major al Armatei Roșii elaborase deja câteva variante de operațiuni militare în partea de nord-vest a URSS. Încă la 19 aprilie 1939, statul major al regiunii militare Leningrad pregătise planul acțiunilor militare ale Frontului de nord-vest împotriva Finlandei și a Estoniei, în eventualitatea unui război al Uniunii Sovietice cu Germania și cu Polonia. Împotriva Finlandei, pe Istmul Careliei, urma să fie dislocată Armata a 14-a (6 divizii și 3 brigăzi de tancuri), iar Armata a 17-a (5 divizii) trebuia dislocată în spațiul de la Marea Barentș la lacul Ladoga. Planul prevedea ocuparea mai multor localități importante, învăluirea trupelor

finlandeze pe Istmul Careliei și ocuparea orașului Vâborg [8].

În acest context, la 5 octombrie 1939, V. Molotov, noul comisar sovietic al afacerilor externe [9], l-a invitat pe Aarno Yrjo Koskinen, ambasadorul Finlandei în URSS, și l-a rugat să transmită guvernului său invitația de a delega la Moscova un diplomat plenipotențiar sau ministrul afacerilor externe pentru a discuta probleme concrete privind ameliorarea raporturilor sovieto-finlandeze.

În calitate de însărcinat să discute cu guvernul sovietic a fost desemnat J. Paasikivi, ambasadorul Finlandei la Stockholm. Acesta a primit de la Elias Erkkö instrucțiuni precise privind tratativele ce urmau să fie duse la Moscova. Delegația finlandeză nu avea mandatul să discute un acord de ajutor reciproc între Uniunea Sovietică și Finlanda, probleme privind oferirea de baze militare sau propuneri referitoare la modificarea graniței pe Istmul Careliei. Pe de altă parte, cedarea unor insule din Golful Finlandez, în schimbul compensării în alt loc, putea fi negociată [10].

La prima întâlnire, care a avut loc la 12 octombrie, URSS propunea Finlandei semnarea unui acord de ajutor reciproc în vederea asigurării securității Golfului Finic [11]. Delegația finlandeză, fără mandatul de a discuta această propunere, a declarat că este împotriva semnării acordului de ajutor reciproc, iar privitor la cedările teritoriale a relatat că Finlanda nu poate renunța la inviolabilitatea teritoriului său [12].

La 31 octombrie 1939, în discursul rostit la sesiunea Sovietului Suprem al Uniunii RSS, V. Molotov a făcut publice pretențiile Kremlinului față de Finlanda [13]. Cuvântarea lui V. Molotov a fost interpretată de E. Erkkö drept manevră tactică, având scopul să intimideze Finlanda [14]. Pe de altă parte, comisarul din Kremlin urmărea scopul să influențeze opinia publică finlandeză în sensul că aceasta trebuia să afle despre negocierile sovieto-finlandeze, să înțeleagă caracterul „minimal” al pretențiilor sovietice și să ceară guvernului său să semneze acordul cu URSS. Dar după cuvântarea comisarului sovietic, poporul finlandez și-a menținut atitudinea negativă și a amplificat mișcarea în susținerea propriului guvern [15]. Însuși E. Erkkö era convins că Finlanda nu putea accepta pretențiile Uniunii Sovietice și se va apăra cu toate mijloacele [16].

Când, la începutul lunii noiembrie, Paasikivi și Tanner s-au întors la Moscova, ziarul Pravda publica un articol cu titlul *Cu privire la negocierile sovieto-finlandeze* și subtitlul *Ministrul afacerilor externe al Finlandei cheamă la război cu URSS*. Organul partidului bolșevic reproducea un pasaj din declarația ministrului E. Erkkö în legătură cu afirmațiile lui

V. Molotov din 31 octombrie. „Pretențiile URSS, afirma E. Erkkö, vizează chipurile mutarea graniței la câțiva kilometri de Leningrad, dar, în opinia Finlandei, acesta este imperialism rusesc... Totul are limite. Finlanda nu poate accepta propunerea Uniunii Sovietice și își va apăra cu toate mijloacele teritoriul, inviolabilitatea și independența”. *Pravda* îl compara pe E. Erkkö cu ministrul afacerilor străine polonez, care a greșit orientându-se în politica sa către statele occidentale [17]. Articolul se încheia cu o amenințare directă: „Răspunsul nostru este clar și simplu. Noi vom arunca dracului orice joc al cartofilor politici și vom merge pe drumul nostru, neglijând totul, dărâmand totul și toate obstacolele în calea spre scopul propus” [18].

Așadar, evenimentele luau o întorsătură ce nu prevestea nimic bun pentru Finlanda. După eșuarea negocierilor sovieto-finlandeze, V. Molotov s-a întâlnit cu Schulenburg, ambasadorul Germaniei la Moscova. Comisarul sovietic i-a declarat ambasadorului german că Uniunea Sovietică nu va renunța niciodată la pretențiile sale față de Finlanda [19]. Parcă pentru a susține declarația șefului diplomației sovietice, I. Stalin, a menționat: „Va trebui să ducem război cu Finlanda” [20].

Campania dezlănțuită în presa sovietică împotriva Finlandei a fost suplimentată de pregătirea ideologică a trupelor Armatei Roșii, care urmau să atace teritoriul finlandez. La 23 noiembrie, departamentul politic al regiunii militare Leningrad a difuzat în unități o directivă în care se afirma că „Guvernul finlandez, fiind o jucărie în mâinile imperialiștilor englezi, promovează cursul spre declanșarea războiului împotriva URSS”, că a refuzat să semneze cu ea un acord, a mobilizat armata, promovează o campanie antisovietică și organizează provocări la graniță. Finlanda, obținând independența datorită revoluției socialiste din Rusia, o folosește acum „în scopul atacării URSS, transformând țara într-un cap de pod pentru aventuri antisovietice”. Directiva cerea să se explice militarilor că „este timpul să lichidăm provocatorii războiului”, să demascăm minciuna despre intenția URSS de a sovietiza Finlanda, deoarece „noi intrăm (în Finlanda – D.Ș.) nu în calitate de cuceritori, ci de prieteni ai poporului finlandez. Armata Roșie sprijină poporul finlandez, care susține prietenia cu Uniunea Sovietică și dorește un guvern propriu, cu adevărat al poporului” [21].

Pe de altă parte, corespondentul Agenției TASS la Helsinki informa că „muncitorimea finlandeză se află în ajunul răscoalei împotriva vârfurilor burgheziei conducătoare; mobilizarea a deteriorat considerabil situația țării; armata este istovită din cauza dezertărilor. La Moscova se creează impresia că oamenii

muncii din Finlanda abia așteaptă Armata Roșie, s-o întâlnească cu steaguri și flori, doar ca aceasta să-i elibereze de dominația odioasă a burgheziei” [22].

Către sfârșitul toamnei situația s-a complicat la maximum. La 26 noiembrie, Kremlinul a înscenat provocarea numită „canonada din Mainila” care trebuia să constituie motivul pentru război. „Ieri, 26 noiembrie, informa gazeta *Pravda*, mișcarea antibolșevică a gărzilor albe finlandeze a încercat o nouă provocare mișcească, supunând tirului de artilerie o unitate militară a Armatei Roșii dislocată în satul Mainila, în Istmul Careliei. Drept urmare, au murit 3 ostași și 1 comandant, au fost răniți 6 ostași și 3 comandanți inferiori. Guvernul Sovietic cere pedepsirea participanților la această acțiune și anchetarea incidentului de la Mainila” [23].

Peste ani, fostul șef al biroului TASS, Anțelovici, mărturisea că primise pachetul cu textul comunicatului privind „incidentul Mainila”, cu inscripția „a se deschide numai în urma dispoziției speciale”, cu două săptămâni înainte de „incident” [24]. Pe de altă parte, istoricul rus Igor Bunici susține că împușcăturile de tun au fost trase de comandoul NKVD din Leningrad, compus din 15 oameni, condus de maiorul Okunevici. Mai târziu, acesta spunea că el și echipa sa au avut ordin să experimenteze un obuz de tip nou, primind și coordonate precise ale țintei asupra căreia trebuiau să tragă cu tunul [25].

În nota sovietică, remisă de V. Molotov cu acest prilej ambasadorului Finlandei, se menționează că „guvernul sovietic, protestând energic în legătură cu cele întâmplate și pentru evitarea unor noi provocări, propune guvernului finlandez să-și retragă urgent trupele la o distanță de 20-25 de kilometri de graniță” [26].

În răspunsul său, trimis a doua zi, guvernul Finlandei a contestat că tirul de artilerie ar fi fost efectuat din teritoriul finlandez. În urma anchetării cazului, s-a constatat că împușcăturile au fost trase din partea sovietică a frontierei. În aceste condiții, guvernul finlandez a respins protestul, însă a declarat că, deși lipseau motivele, este dispus să negocieze retragerea trupelor de la graniță, de ambele părți, la o distanță convenită de comun acord [27].

În nota sa de răspuns din 28 noiembrie, Kremlinul califica răspunsul Finlandei drept „document care reflectă ostilitatea profundă a Guvernului finlandez față de Uniunea Sovietică”, iar „negarea faptului că împușcăturile ar fi fost trase de trupele finlandeze manifestă dorința de a induce în eroare opinia publică și de a-și bate joc de cei omorâți” [28].

În continuare, învinuind guvernul finlandez că, prin refuzul de a-și retrage trupele la 20-25 de ki-

lometri de la graniță, ținea orașul Leningrad sub amenințarea trupelor sale și că, în felul acesta, comitea o acțiune ostilă în relațiile cu URSS, Guvernul sovietic declară că este nevoit să denunțe pactul de neagresiune dintre Uniunea Sovietică și Finlanda [29].

În felul acesta, Uniunea Sovietică s-a eliberat de cătușele pactului de neagresiune în care posibilitatea denunțării lui era prevăzută pentru anul 1945. În acest mod au fost rupte relațiile diplomatice între cele două țări. În alocuțiunea rostită în aceeași zi la radio, V. Molotov a declarat că „Guvernul sovietic a ordonat Înaltului Comandament al Armatei Roșii și Marinei Militare să fie pregătit de orice întorsătură neașteptată și să pună neîntârziat capăt oricăror uneltiri ale clicii militariste finlandeze... Când va exista o politică amicală a Finlandei față de Uniunea Sovietică, ...Guvernul sovietic va fi gata să discute și chestiunea reunirii poporului carelian, care populează raioanele principale ale Careliei sovietice actuale, cu poporul finlandez înrudit, într-un stat finlandez unic și independent” [30].

În dimineața zilei de 30 noiembrie, Uniunea Sovietică a atacat Finlanda cu forțele militare terestre, navale și aeriene. La ora 8.00, artileria de coastă din insula Kronștadt a tras asupra teritoriului Finlandei, după care a început invazia trupelor sovietice în această țară.

Concomitent cu pregătirea agresiunii militare împotriva Finlandei, Moscova a avut grijă să formeze și un „guvern democratic” care urma să solicite ajutorul sovietic în lupta sa cu „forțele reacționare antibolșevice” finlandeze. Moscova l-a instalat în fruntea „guvernului popular” pe Otto Kuusinen. În felul acesta Kremlinul dispunea de un „guvern popular” și, în consecință, putea acționa nu numai pe frontul războiului, ci și pe cale diplomatică. Știrea despre formarea guvernului popular a fost difuzată imediat. „Astăzi, în orașul Terjoki, informa la 1 decembrie gazeta *Pravda*, de comun acord cu reprezentării unui șir de partide de stânga și cu soldații revoltați, s-a înființat un guvern nou al Finlandei – Guvernul Popular al Republicii Populare Finlandeze, condus de Otto Kuusinen” [31].

Sarcina imediată a „guvernului popular” era să ceară ajutorul Uniunii Sovietice. Problema este că trebuia să existe un „motiv” credibil pentru invazia sovietică. Armata Roșie, în temeiul principiului bolșevic al internaționalismului proletar, era totdeauna gată să vină în ajutorul „guvernelor muncitorești-țărănești”, la „rugămintea” acestora, bineînțeles. Mai mult, putea să contribuie substanțial și la consolidarea „armatei populare a Finlandei”.

În ziua în care agenția TAAS a anunțat formarea „guvernului popular”, la radio s-a citit și o proclamație către poporul finlandez, semnată de Kuusinen și de cei

șase „miniștri ai guvernului popular”, care dezvăluia obiectivele acestui guvern. Se preciza că „informația a fost obținută prin interceptarea unei emisiuni radiofonice”.

În preambulul proclamației se făcea cunoscut faptul că, „prin voința poporului, indignat de politica criminală a guvernului Kaiander-Erkko-Tanner, astăzi, în Finlanda de Est, a fost înființat guvernul țării noastre, guvernul popular provizoriu, care cheamă tot poporul finlandez la lupta decisivă pentru răsturnarea tiraniei călăilor și provocatorilor războiului”. Sistemul de guvernare al Finlandei era etichetat drept „plutocrație lacomă, reacționară”, care, „în 1918, cu sprijinul trupelor imperialiștilor străini, a înecat într-o mare de sânge libertatea democratică a poporului muncitor finlandez, a transformat patria noastră într-un infern al forțelor antibolșevice pentru oamenii muncii”. Conducerea politică a Finlandei era învinuită că „împreună cu diverși dușmani imperialiști ai popoarelor finlandez și sovietic, a urzit neîncetat planuri de provocare militară antisovietică și, în cele din urmă, a împins țara noastră în furnalul războiului împotriva Uniunii Sovietice – marele prieten al poporului finlandez”. Se afirma că în diferite zone ale Finlandei poporul se ridicase deja și proclamase înființarea republicii democratice, iar o parte din soldații armatei finlandeze trecuseră de partea guvernului popular, sprijinit de popor.

Uniunea Sovietică, se afirma în continuare, care niciodată nu a amenințat și nu a deranjat Finlanda, care a respectat întotdeauna independența acesteia și timp de două decenii a tolerat provocările militare din partea căpeteniilor aventuriere ale Finlandei antibolșevice, acum „s-a văzut în fața necesității de a pune capăt, cu forțele Armatei Roșii, amenințărilor securității ei. Acest scop corespunde pe deplin și intereselor vitale ale poporului nostru. De aceea, masele populare ale Finlandei întâlnesc și salută cu enorm entuziasm glorioasa și invincibila Armată Roșie, conștientizând că aceasta vine în Finlanda nu în calitate de cuceritor, ci ca prieten și eliberator al poporului nostru”.

Guvernul Popular, fiind profund convins că Uniunea Sovietică nu avea de gând în niciun fel să atențeze la independența Finlandei, aproba și sprijinea pe deplin acțiunile Armatei Roșii pe teritoriul Finlandei, apreciindu-le ca pe un ajutor de neprețuit acordat poporului finlandez din partea Uniunii Sovietice „pentru a lichida cât mai curând posibil, prin efort comun, cel mai periculos focar de război produs în Finlanda de către guvernul criminal al provocatorilor războiului”. Pentru realizarea cât mai grabnică a acestei sarcini, Guvernul Popular al Finlandei invita Guvernul URSS să acorde Republicii Democratice Finlandeze

toată susținerea necesară cu forțele Armatei Roșii. Se anunța și formarea primului corp de armată finlandez care urma să lupte, umăr la umăr, cu eroica Armată Roșie a URSS și care trebuia să devină nucleul puternic al viitoarei armate a Finlandei. Primului corp finlandez i se oferea onoarea să ducă în Helsinki drapelul Republicii Democratice Finlandeze și să-l arboreze pe clădirea palatului prezidențial, „spre bucuria oamenilor muncii și groaza dușmanilor poporului”. Se anunța că, după ce va ajunge în capitala Helsinki, componenta guvernului Kuusinen urma să fie reorganizată și lărgită cu reprezentanți ai diferitor partide și grupuri, participante în cadrul frontului popular al oamenilor muncii.

Guvernul Popular al Finlandei considera că sarcina sa primordială era răsturnarea guvernului antibolșevicilor finlandezi, zdrobirea forțelor armate ale acestuia, încheierea păcii și asigurarea independenței și securității Finlandei pe calea stabilirii relațiilor prietenești, durabile cu Uniunea Sovietică. Până vor fi însă realizate aceste obiective, guvernul popular al Finlandei se adresa Guvernului URSS cu propunerea „de a încheia un pact de asistență mutuală între Finlanda și Uniunea Sovietică și de a satisface visul național de veacuri al poporului finlandez privind reunirea poporului carel cu acesta într-un stat unic și independent”. În partea finală a declarației, era prezentat programul social-politic care prevedea înființarea armatei populare a Finlandei; stabilirea controlului de stat asupra marilor bănci private, marilor întreprinderi industriale și promovarea măsurilor pentru susținerea întreprinderilor mici și mijlocii; promovarea măsurilor privind lichidarea totală a șomajului și reducerea zilei de muncă până la 8 ore; asigurarea concediului de vară de două săptămâni pentru muncitori și reducerea chiriei pentru muncitori și funcționari; naționalizarea terenurilor agricole ale marilor moșieri și transmiterea lor țăranilor cu puțin și fără pământ etc. Era un program de sovietizare a Finlandei care nu va avea sorti de izbândă.

A doua zi, la 2 decembrie, a fost simulată sosirea lui O. Kuusinen și a altor „membri ai guvernului popular” la Moscova. Ei au fost întâlniți la „gara Leningrad” de I. Stalin și V. Molotov. În aceeași zi guvernul sovietic a comunicat că acceptă cererea guvernului popular și a încheiat cu acesta pactul de asistență mutuală, în conformitate cu care toate regiunile pretinse anterior de partea sovietică erau transmise URSS, Finlanda sovietizată primind în schimb teritorii în Carelia sovietică [32].

La 2 decembrie, a fost publicat și apelul Comitetului central al Partidului Comunist al Finlandei către „poporul muncitor, care era chemat să răstoarne

„guvernul criminalilor” din Helsinki, condus de „conducătorii trădători ai social-democrațiilor finlandezi” care „s-au cuplat deschis cu cei mai încrâncenați instigatori ai războiului”. În acest document se menționa că „Uniunea Sovietică, conducându-se de politica sa națională, nu dorește să se pună pe seama ei tendința de a-și lărgi frontierele” și nu intenționează „să limiteze dreptul Finlandei la autodeterminare și suveranitate”. Apelul sublinia că Armata Roșie vine în Finlanda, la invitația guvernului popular, „în calitate de eliberator al poporului nostru de sub jugul ticăloșilor capitaliști” și că „sute de mii de muncitori și țărani așteaptă apropierea Armatei Roșii cu nerăbdare și bucurie” [33]. La 11 decembrie Secretariatul Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste a expediat partidelor comuniste din toate țările o directivă în care li se cerea „să se solidarizeze cu Guvernul Popular al Republicii Democratice Finlandeze” și propunea organizarea campaniei de „apărare a politicii URSS” [34].

În acest context, prezintă interes instrucțiunile „Cum trebuie începută munca politică și de organizare a comunistilor în raioanele eliberate de sub puterea albilor (antibolșevicilor – D.Ș.)” care dezvoltă proiectul cerurilor guvernante sovietice privind instalarea în Finlanda a regimului comunist. În fiecare localitate „eliberată” trebuiau luate următoarele măsuri urgente: „1) Să fie difuzată declarația Guvernului popular, tratatul semnat de URSS și Finlanda, ziarul *Kaisai vakta* (Puterea poporului), apelul CC al partidului comunist finlandez și alte publicații comuniste; 2) Să fie identificate starea de spirit și primele necesități ale populației, în primul rând ale muncitorilor și țăranilor. În cazul în care albi (antibolșevicii) au reușit să inoculeze idei preconcepute poporului muncitor, precum că vinovați de suferințele lor sunt comunistii sau Uniunea Sovietică și Armata Roșie, trebuie luate măsuri speciale, energice pentru a demonstra, prin cuvântări, foi volante, publicații în presă, caracterul mincinos al demagogiei albilor... Din primele zile de război să fie depusă o muncă energetică pentru pregătirea primei adunări a Frontului popular. Adunarea Frontului popular trebuie să-și concentreze atenția asupra următoarelor chestiuni: susținerea formării Guvernului popular și a programului acestuia; oportunitatea înființării frontului comun al diferitelor categorii ale poporului muncitor; identificarea măsurilor urgente care trebuiau luate, în localitatea concretă, de către Frontul popular împreună cu organele puterii locale și cu populația. În viitor, Frontul popular trebuie să rămână unica organizație politică care, formal, ar fi constituită din organizații independente [35].

Comunicatul privind înființarea „Guvernului popular” și „Declarația” acestuia, precum și apelul Partidului Comunist finlandez către oamenii muncii din

Finlanda, au fost scrise de A.A. Jdanov. El a inventat și notele interceptare ale emisiunii radiofonice de pe comunicat, și traducerea din limba finlandeză de pe declarația „guvernului popular”. Prin aceasta se dorea să se arate că unele teritorii ale Finlandei erau deja „eliberate” [36].

Ce reprezentau, totuși, obiectivele urmărite de Uniunea Sovietică în războiul împotriva Finlandei?

În majoritatea declarațiilor oficiale din ajunul și de la începutul războiului era indicat un scop concret – securitatea orașului Leningrad, care putea fi asigurată prin mutarea frontierei la 20-25 de km. Însă apare întrebarea: de ce conducerea URSS, mai ales cea militară, era încrezută că în cazul suplimentării distanței cu 25 de kilometri problema securității Leningradului ar fi fost soluționată? Răspunsul era mediatizat de presa sovietică a vremii. Se considera că în condițiile în care distanța de la granița sovieto-finlandeză, în Istmul Careliei, era de 32 de km, finlandezii ar fi putut trage cu tunurile asupra orașului. În opinia lui M.I. Semireaga, forțele armate finlandeze nu dispuneau de tunuri de asemenea calibru. Trupele finlandeze erau înarmate, în mare parte, cu materialul de război rămas de la armata Rusiei țariste. Iar în ceea ce privește artileria, finlandezii dispuneau de tunuri germane de calibrul 105 fabricate în 1930. Acestea, chiar dacă ar fi fost instalate nemijlocit pe linia graniței, ceea ce era exclus, ar fi putut atinge ținte aflate doar la jumătate din distanța până la Leningrad [37].

Cercurile guvernante sovietice urmăreau să „reunească” poporul carel cu poporul finlandez într-un stat unic, de tip sovietic-socialist, în perspectiva ca acesta să devină parte componentă a Uniunii Sovietice [38]. Ideea unei asemenea „reuniri istorice” a fost formulată clar în cuvântarea la radio a lui V. Molotov, președinte al Consiliului Comisarilor Poporului, din 29 noiembrie 1939, în legătură cu starea raporturilor sovieto-finlandeze [39].

Conform planului strategic al Moscovei, războiul cu Finlanda trebuia să fie un „război fulger”. Armata Roșie urma să înainteze foarte rapid în adâncul teritoriului finlandez, unde ar fi beneficiat de sprijinul proletariatului finlandez, „exploatat de capitaliștii autohtoni, și care abia aștepta să-i arunce la groapa istoriei cu ajutorul trupelor sovietice”. Prin urmare, asaltul Armatei Roșii, sincronizat cu revolta proletariatului, trebuia să rezolve chestiunea Finlandei similar ritmului de ocupare a Poloniei.

Războiul sovieto-finlandez a demonstrat că Moscova subestimase atât capacitatea de apărare a Finlandei, cât și starea de spirit a societății finlandeze care, pătrunsă de sentimentul demnității naționale, a știut și a putut să se ridice în apărarea independenței țării

sale. Pentru Uniunea Sovietică acțiunile militare au început extrem de nefavorabil. Doar după trei luni de război, cu enorme pierderi umane, materiale și morale, trupele sovietice au reușit să spargă „linia Mannerheim”, înaintând în adâncul teritoriului finlandez la distanțe ne semnificative în raport cu obiectivele urmărite.

La 12 martie 1940, la Moscova a fost semnat tratatul de pace care satisfăcea multe din pretențiile înaintate de URSS Finlandei în octombrie 1939. Uniunea Sovietică anexa Istmul Careliei cu orașul Viipuri (Vâborg), golful Viipuri cu insulele de acolo, coastele de nord și de vest ale lacului Ladoga și alte teritorii. Finlanda transmitea URSS, în arendă pentru 30 de ani, peninsula Hanco, unde urma să fie construită o bază militară navală, iar insulele Aland trebuiau demilitarizate. „Guvernul Popular al Finlandei” și-a declarat autolichidarea. Până în 1940, pe teritoriul ocupat de sovietici locuiau 12 la sută din populația Finlandei. Finlandezilor din regiunile ocupate li s-a oferit posibilitatea opțiunii: să devină cetățeni sovietici sau să părăsească baștina și să treacă pe teritoriul Finlandei umilite, dar libere. Toți finlandezii, până la unul, au plecat. În acest context menționăm că identitatea etnică a finlandezilor care locuiau în RASS Carelă [40], încă în anii 1920 a fost reconsiderată de regimul bolșevic ca fiind una carelă, deosebită de cea finlandeză, iar limba acestora – limba finlandeză – a fost trecută la alfabetul rus și redenumită „limba carelă”. Cu toate acestea, la 31 martie 1940, la Moscova, Sovietul Suprem al Uniunii Sovietice a adoptat legea privind transformarea RASS Carelă în Republica Sovietică Socialistă Carelo-Finlandeză, oferindu-i același statut de „republică unională” ca și RSS Ucraineană, RSFSR, RSS Bielorusă etc.

Se impune întrebarea: care era rostul noii republici, având titulatura Republica Carelo-Finlandeză, de vreme ce în această zonă a URSS nu mai locuiau finlandezi? În convingerea specialiștilor istorici, RASS Carelo-Finlandeză a fost formată cu scopul ocupării ulterioare și anexării Finlandei, la fel ca și formarea în 1924 a RASS Moldovenești pe malul stâng al Nistrului pentru ocuparea și anexarea Basarabiei, ca și existența RSS Ucrainene și a RSS Bielorusă, care au servit ca bază pentru anexarea teritoriilor poloneze [41]. În 1956, Kremlinul, care, în urma celui de-al Doilea Război Mondial, nu obținuse și Finlanda, a lichidat a șaisprezecea republică unională – RSS Carelo-Finlandeză, revenind la RASS Carelă. După prăbușirea URSS, majoritatea carelilor au solicitat revenirea la etnonimul corect de finlandezi, iar „limba carelă” a trecut la grafia latină, redevenind limba finlandeză.

BIBLIOGRAFIE ȘI NOTE

1. Безымянский Л. Гитлер и Сталин перед схваткой. Москва, Вече, 2000; Кабанен П. Двойная игра. Советско-финляндские переговоры 1938–1939 годов. Родина, 1995, № 12; Mareșalul Finlandei. Carl Gustav Emil Mannerheim. Memorii, București, Editura Militară, 2003; Мелтюхов М. Упущенный шанс Сталина. Советский Союз и борьба за Европу: 1939–1941. Москва, Вече, 2000; 1939–1941 (Документы, факты, суждения). Москва, Вече, 2000; Советско-финляндские переговоры 1938–1939 годов, <http://spb.org.ru/winterwar/w1.htm>; Михаил Семиряга. Тайны сталинской дипломатии. 1939–1941, Москва, Высшая Школа, 1992; Таннер Виайне. Зимняя война. Дипломатическое противостояние Советского Союза и Финляндии, 1939–1940, Москва, Центрополиграф, 2003; http://militera.lib.ru/memo/other/tanner_v/index.html
2. Кетولا Э. Революция 1917 года и обретение Финляндией независимости: два взгляда на проблему. <http://historystudies.org/2012/06/ketola-e-revoluciya-1917-goda-i-obretenie-finlyandiej-nezavisimosti-dva-vzglyada-na-problemu>
3. Похлебкин В. В. Война, которой не было. Из книги: Внешняя политика Руси, России и СССР за 1000 лет. <http://www.aroundspb.ru/finnish/pohlebk/war1917-22.php>
4. СССР-Германия, 1939. Документы и материалы о советско-германских отношениях с апреля по октябрь 1939 г. Вильнюс, 1989, с. 62.
5. Șișcanu I. Dărâmarea sistemului de la Versailles și începutul celui de-al Doilea Război Mondial. În: Buletinul științific al Universității de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul, 2009, nr. 1.
6. Tanner Viaine. Зимняя война. Дипломатическое противостояние Советского Союза и Финляндии, 1939–1940. Москва, Центрополиграф, 2003, с. 12.
7. *Ibidem*, p. 90.
8. *Ibidem*.
9. La 3 mai 1939, M. Litvinov a fost eliberat din funcția de comisar al afacerilor externe al URSS, fiind înlocuit cu V. Molotov.
10. *Ibidem*,
11. *Ibidem*, p. 16.
12. Tanner Viaine. Зимняя война. Дипломатическое противостояние Советского Союза и Финляндии, 1939–1940. Москва, Центрополиграф, 2003, с. 16.
13. Молотов В.М. Доклад о внешней политике Правительства на внеочередной пятой сессии Верховного Совета СССР, 31 октября 1939 года, <http://www.hrono.info/dokum/molotov.html>
14. Tanner Viaine. Зимняя война. Дипломатическое противостояние Советского Союза и Финляндии, 1939–1940. Москва, Центрополиграф, 2003, с. 42.
15. Кабанен П. Двойная игра. Советско-финляндские переговоры 1938–1939 годов. In: Родина, 1995, № 12.
16. *Ibidem*.
17. Правда, 1941, 3 ноября.
18. *Ibidem*.
19. Кабанен П. Двойная игра. Советско-финляндские переговоры 1938–1939 годов. In: Родина, 1995, № 12, <http://spb.org.ru>
20. Аргументы и факты, 1988, № 39, с. 6.
21. Мелтюхов М. Упущенный шанс Сталина. Советский Союз и борьба за Европу: 1939–1941. Москва, Вече, 2000, с. 95.
22. Кабанен П. Двойная игра. Советско-финляндские переговоры 1938–1939 годов. In: Родина, 1995, № 12, <http://spb.org.ru>.
23. Правда, 1939, 27 ноября.
24. Финская война 1939 года, Несостоявшийся подарок Сталину. <http://www.belarus.kz.print/pages/print/1/459>
25. Бунич И.Л. «Гроза». Кровавые игры диктаторов. СПб, Облик, 1997, с. 68.
26. СССР – Германия, 1939–1941, Документы и материалы о советско-германских отношениях с сентября 1939 г. по июнь 1941 г. Том 2, Vilnius, Mokslas, 1989, с. 22–23.
27. *Ibidem*, с. 24–25.
28. Известия, 1939, 29 ноября.
29. *Ibidem*.
30. Правда, 1939, 30 ноября.
31. Правда, 1939, 1 декабря.
32. Vezi textul tratatului http://www.around.spb.ru/finnish/docs/fdr_dog.pfp
33. Роговин В., op. cit, p. 80.
34. *Ibidem*.
35. Грачев С. Лев сражается с мышонком, или Россия, кровью умытая. Советско-финляндская война 1939–40 гг. <http://www.vestnik.com/issues/1999/0216/win/grachev.htm>
36. Роговин В. Конец означает начало. Москва, 2002, с. 81.
37. Семиряга М.И. Тайны сталинской дипломатии. 1939–1941. Москва, Высшая школа, 1942, с. 125.
38. Системная история международных отношений в четырех домах. 1918–1991. Том первый, События, 1918–1945. Москва, Московский рабочий, 2000, p. 227.
39. СССР – Германия, 1939–1941. Документы и материалы о советско-германских отношениях с сентября 1939 г. по июнь 1941 г. Том 2, Vilnius, Mokslas, 1989, p. 25.
40. RASS Carelă a fost formată în 1923, la frontieră cu Finlanda, după încheierea războiului sovieto-finlandez din anii 1918–1922.
41. Helin R.A. Economic-geographic Reorientation in Western Finnish Karelia: A Result of the Finno-Soviet Boundary Demarcations of 1940 and 1944. National Academy of Sciences, National Research Council, 1961, p. 101; Taagepera R. The Finno-Ugric Republics and the Russian State, C. Hurst & Co. Publishers, 1999, p. 109.